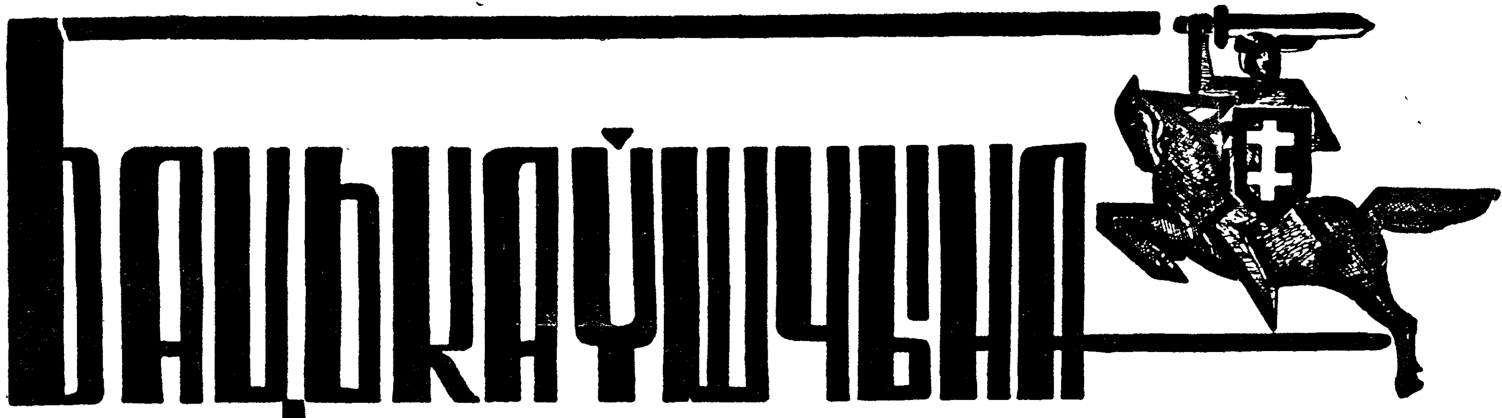

ГАЗЭТА ВЫХОДЗІЦЬ РАЗ У ТЫДЗЕНЬ — ЦАНА 30 Н. ФЭН.

ВОРГАН БЕЛАРУСКАЙ НАЦЫЯНАЛЬ[НА-] ВЫЗВОЛЬНАЙ ДУМКІ

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „BAĆKAUŠČYNA" („VATERLAND")
Herausgeber: Wladimir BORTNIK
Postadresse: Die Weissruthenische Zeitung „Baćkauščyna" („Das Vaterland"), (13 b) München 19, Schliessfach 69.

Druck: „LOGOS", Buchdruckerei u. Verl., G.m.b.H., München 19, Bothmerstr. 14

Цана: Нямеччына: на год — 14,— м.; 6 м-цаў — 7,50 м.; 3 м-цы — 4,25 м.; **ЗША і Канада:** на год — 8,— д.; 6 м-цаў — 4,50 д.; 3 м-цы — 2,50 д.; 1 нумар — 0,20 д. **Ангельшчына й Аўстралія:** 39 шыл.; 21 шыл.; 12 шыл.; 1 шыл. **Бэльгія:** 210 фр.; 120 фр.; 75 фр.; 5 фр. **Францыя:** 800 фр.; 450 фр.; 250 фр.; 20 фр. **Аргентына:** 80 пэз.; 45 пэз.; 25 пэз.; 2 пэз. **Перасылка лётніцкай поштай каштуе падвойна. Падвойныя нумары каштуюць падвойна. Паадзіночныя нумары газэты разам з «КалаСкамі» ўважаюцца за падвойныя.**

Банковае конто: Zeitung „Baćkauščyna", Konto Nr. 357-125, Bay. Hypotheken- u. Wechselbank, München.

LE JOURNAL BIELORUSSIEN „LA PATRIE" | DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „DAS VATERLAND" | THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER "THE FATHERLAND."

№ 3 (439) — **Нядзеля, 18 студзеня, 1959 г.** — **ГОД ВЫДАНЬНЯ 13**

Масква актывізуецца

1959 год пачаўся пад знакам савецкай актыўнасьці. Ужо ў першыя дні, Хрушчоў, як рутынаваны жанглёр, выкінуў з рукава тры мячыкі й пусьціў іх у рух. Гэта былі: міжплянэтная ракета, Мікаян і праект мірнай умовы зь Нямеччынай.

Першая касмічная ластаўка — бальшавіцкая ракета мела большае прапагандовае значаньне чымся практычнае. Проста паляцела ў міжплянэтныя прасторы й шукай ветру ў полі. Навет савецкія вучоныя не дагаварыліся адносна ейнага лёсу: можа ўвойдзе ў сонечную арбіту й станецца штучнай плянэтай, можа згарыць далятаючы да сонца, можа зьляціць у нязьмерныя прасторы. Затое шуму й рэклямы нарабілі шмат, а Масква не абняхайвае зрабіць з гэтага палітычны капітал: «вось вам перавага перадавога сацыялістычнага ладу над капіталістычным!» Няважна, што 80% памешканьняў у Савецкім Саюзе ня маюць каналізацыі, але ракеты й спутнікі лётаюць...

Амаль адначасна — ракета выляцела ў космас, а Мікаян — у Амэрыку, быццам-бы з прыватнай візытай... наведаць свайго прыяцеля й свайго пасла Меншыкава. Запраўды ўзварушваючы прыклад прыязьні!..

Уся гэтая камэдыя была добра вырэжысэраваная і разыйграная, навет, падобна былі цяжкасьці з атрыманьнем амэрыканскай візы для турыстага Мікаяна, і толькі, бачна праз пратэкцыю нейкага высокага ўрадаўца зь Дзяржаўнага Дэпартамэнту, Мікаян, усё-ж візу атрымаў.

Вельмі сумлеўна, ці хто-небудзь паверыў у гэтыя казачкі для дарослых дзетак, аднак няма сумлеваў, што гэтая «прыватная» візыта выклікала вялікае зацікаўленьне й крыху непакою: што «турысты» Мікаян будзе прапанаваць падчас «прыватных» сустрэчаў у Дзяржаўным Дэпартамэнце і ў Белым Доме?

Нікому не сакрэт, што Масква ўважае годным сябе толькі аднаго партнэра — ЗША, на іншых-жа глядзіць крыху зьверху й крыху праз пальцы. Хрушчову хацелася-б пагутарыць з Айзэнгаўэрам у інтымным tête à tête або ў чатыры вочы, бо перакладчык ня лічыцца. Вось-жа магчыма, што Мікаян мае заданьне запрапанаваць і падрыхтаваць такое рандэву.

У Амэрыцы Мікаян захоўваецца вельмі вытрымана і тактоўна: не зашмат хваліцца сваімі ракетамі й спадарожнікамі, таксама не зашмат вымагае. Мікаян — уроджаны гандляр, ён прапануе Амэрыканцам як найбольш гандляваць з СССР, ламаць лёд узаемных недавераў, пашыраць культурнае супрацоўніцтва, лепш пазнаваць адзін другога.

Мікаян цьвердзіць, што ніякая зялезная заслона ня йснуе, а як прыклад гэтага ён-бы мог падаць сваю «прыватную» візыту: савецкі ўрад не рабіў яму ніякіх перашкодаў ехаць у Амэрыку, ня гледзячы на тое, што там Мікаян можа зрабіць «Ай чуз фрыдом...» Праўда, Мікаян мусіў прызнацца, што бальшавікі заглушаюць і будуць заглушаць заходнія радыяперадачы, але-ж гэтага, што ў хвалі заходняга радыя ўрываюцца пілы й жорны, нельга ўважаць зялезнай заслонай... У Амэрыцы Мікаян надзвычай шчыры, ён кажа: «Ня прайміцеся, што Мікіта часам зашмат вымагае. Гандляр заўсёды просіць большую цану, чымся спадзяецца атрымаць». Адным словам — бізнэсмэн і сымпатычны.

У такой атмасфэры турыстычнае падарожжа Мікаяна магло-б быць ідыліяй, каб у гэтую гармонію прыкрым скрыгатам ня ўрываліся эмігранты з падкамуністычных краінаў, якія маюць зь Мікаянам крывавыя разрахункі. Вось-жа, дзе толькі высокі госьць ня зьявіцца, яго авацыйна сустракаюць гнілымі яйкамі ды іншым сьмецьцем, а перадусім крыкам: «Мікаян, вон з крывавымі рукамі з Амэрыкі!»

Вось і прыкрасьць... Сам прэзыдэнт мусіў умяшацца ў гэтую справу, ды зьвярнуцца з заклікам, каб не рабілі госьцю гэтакай кацінай музыкі. — Не памагло. Затое Мікаян мае добрую лекцыю дэмакратыі, а сьвет мае нагоду ўбачыць яшчэ адзін парадокс: Правадыр сусьветнага пралетарыяту едзе на банкет да мільянэра Ітона, які яго вітае разгорнутымі рукамі й бутэлькамі шампанскага, а па дарозе пралетар'ят вітае «пралетарскага» правадыра сьціснутымі кулакамі, гнілымі яйкамі й крыкам: «Мікаян, вон з Амэрыкі!» Запраўды парадокс! Мікаян робіць міну, што гэтага ня бачыць, аднак мусіць чуцца зьбянтэжана. Якія вынікі дасьць гэтая ягоная турыстыка, праўдападобна пакажа недалёкая будучыня.

Трэцяй ластаўкай актывізацыі Масквы ёсьць праект мірнай умовы зь Нямеччынай. Няшмат чаго новага ён уносіць у мэрытум справы, бо Масква ня мае намеру напрымушана рабіць уступства. Ад папярэдніх падобных мамэнтаў ён розьніцца лагаднейшым тонам, няма там ультыматумаў і маханьня кулакамі. Усё-ж гэты праект няпрыймальны для Захаду, а перадусім для За[ходняй] Нямеччыны, аб чым і заявіў бо[нскі] ўрад. Затое Ма[с]коўскія мар'янэткі [...]панкоў сустрэлі праект з энтузіязмам.

Можна спадзявацца, што заходнія саюзьнікі адкінуць гэты новы — хаця і ня новы праект, аднак у сувязі зь ім паўстане дыпляматычная мітусьня, да чаго, здаецца, імкнецца Масква. Мікаян-жа сказаў: «купім — ня купім, а патаргавацца можам».

Такім чынам новы год пачаўся жыва ў актыўнай атмасфэры. Шкада толькі, што як заўсёды, ініцыятыва ў руках Масквы...

пс

Новы беларускі голас у эфіры

Нядаўна Гішпанскае Нацыянальнае Радыё ў свае штодзённыя праграмы ў замежных мовах улучыла перадачы ў беларускай мове. Такім чынам, ня ўлічваючы розных аказыйных аднаразовых выступленьняў Беларусаў праз радыё і ў тэлевізіі розных краінаў, беларускі голас у некамуністычным сьвеце здабыў яшчэ адну — будзем спадзявацца — трывалую пазыцыю. Да гэтага часу ў вольным сьвеце беларускі голас падаецца рэгулярна ў эфір (штотыднёва) праз ватыканскую радыястанцыю і адну з радыястанцыяў Нью-Ёрку, і (штодзённа) праз радыё «Вызваленьне».

Радыяперадачы ў беларускай мове вядуцца, зразумела, і на Бацькаўшчыне — у БССР. Аднак сваім аднабаковым, неаб'ектыўным, прапагандовым зьместам яны ня могуць даць беларускаму жыхарству на Бацькаўшчыне ні праўдзівай інфармацыі аб тым, што адбываецца ў сьвеце, ні бесстароньняга асьвятленьня праблемаў падсавецкага жыцьця, ні магчымасьці аб'ектыўнага абмеркаваньня нацыянальных праблемаў беларускага народу як ў гістарычным разрэзе, гэтак і сучасных. Да гэтага, значная частка ўсяго часу перадачаў радыясеткі гэтак званай «сувэрэннай» і «незалежнай» беларускай савецкай «дзяржавы» займаюць трансляцыі з Масквы ў расейскай мове, ня лічачы ўжо расейскага рэпартуару ў мясцовых прагра[мах].

Закрануўшы пытаньне беларускасьці радыяперадачаў у БССР трэба адзначыць, што апошнім часам у моўнай палітыцы кампартыі на Беларусі заўважылася пэўнае адступленьне ад традыцыйнай практыкі. Маем на ўвазе нядаўнія менскія ўрачыстасьці з нагоды саракагодзьдзя БССР, дзе афіцыйныя партыйныя і ўрадавыя прадстаўнікі БССР, у прысутнасьці «пасланцоў» іншых рэспублік і самога Хрушчова, выступалі пабеларуску. Цяжка, аднак, спадзявацца, што гэтае зьявішча станецца пачаткам зьмены партыйнай палітыкі ў нерасейскіх рэспубліках у галіне мовы нагул і ў радыяперадачах — у праватнасьці. Гэты факт трэба хутчэй расцэньваць, як жэст, разьлічаны на прапагандовы эфэкт, што, маўляў, пасьля сарака год свайго існаваньня, «сувэрэнная» і «незалежная» беларуская савецкая дзяржава мае запраўды нешта беларускае...

Улічваючы вышэйсказанае, наша палітычная эміграцыя зусім правільна робіць часта непасільныя натугі, каб слова праўды даходзіла на Бацькаўшчыну зь некамуністычнага сьвету, да гэтага — запраўднае, вольнае беларускае слова, і, зусім зразумела, што кажная ўдача ў гэтым напрамку ўсіх нас вельмі цешыць. З такім пачуцьцём была сустрэтая й вестка аб распачацьці беларускіх радыяперадачаў празь Гішпанскае Нацыянальнае Радыё.

Было-б, аднак, памылковым думаць, што, дзеючы на чужой тэрыторыі, карыстаючы зь неабходнай матар'яльнай і тэхнічнай падтрымкі спрыяючых нам дзяржаўных і прыватных дзейнікаў чужых краінаў, праца рэдактароў беларускіх праграмаў, хай і найбольш ахвярная, поўнасьцяй пазбаўленая якіх-небудзь абмежаваньняў ці кантролю. Г[эта] застаецца ідэалам, да якога мы паг[ражаем] імкнуцца й да якога імкнемся, [а]сягнуць якога ўдаецца не заўсё[ды]. [...] трэба мець на ўвазе й пры а[...] рускіх радыяперадачаў з Мадрыду.

Да гэтага часу мы мелі змогу пазнаёміцца із зьместам толькі ўступнага скрыпту першай беларускай мадрыдзкай радыяперадачы, зь якога, аднак, відаць, што Беларуская рэдакцыя ставіць перад сабой шырокую, усебаковую праграму інфармацыі нашых суродзічаў на Бацькаўшчыне, і што беларускай нацыянальнай праблеме адводзіцца ў іх адно зь першых месцаў і **бязь ніякіх абмежаваньняў з боку гішпанскіх уладаў.** Гэты факт трэба, бязумоўна, толькі вітаць. Наколькі спэцыфічная атмасфэра сяньняшняй Гішпаніі адаб'ецца на абмяркоўваньні іншых праблемаў — гэта пакажа будучыня. Факт, аднак, застаецца фактам, што, ня гледзячы на цяжкія ўмовы жыцьця на выгнаньні, беларуская палітычная эміграцыя, крок за крокам, здабывае ўсё новыя пазыцыі для свае дзейнасьці. Гэтая дзейнасьць усё больш дае аб сабе знаць на Бацькаўшчыне і, відаць, знаходзіць там ня мала сымпатыяў, калі бальшавіцкі прапагандовы апарат, асабліва апошнім часам, змушаны весьці такую супрацьакцыю, лаючы на ўсе лады «беларускіх буржуазных нацыяналістых» і намагаючыся ўсе лёзунгі беларускай нацыянальнай рэвалюцыі — Свабоду, Дзяржаўнасьць, Сувэрэннасьць, Незалежнасьць — «напхнуць» сваім «сацыялістычным» эрзацам. Сяньня, у пэрыяд стыхійнага нацыянальнага самавызначэньня найбольш адсталых каляровых народаў, розныя спосабы (асабліва радыё), пры помачы якіх перад народамі Савецкага Саюзу можна выкрываць фальшывасьць і цынізм бальшавіцкай «нацыянальнай палітыкі», ейную імпэрыялістычную сутнасьць, — асабліва небясьпечныя камуністычнаму валадарству. Таму кажны здаровы нацыянальны голас можа зрабіць вялікую паслугу перамозе свабоды й дэмакратыі.

Канчаючы гэтыя кароткія разважаньні з нагоды распачацьця беларускіх радыяперадачаў зь Гішпаніі, думаем, што выразім думку ўсіх нашых суродзічаў на эміграцыі, калі гэткім чынам **падзякуем гішпанскім уладам за зразуменьне нашае справы й пазытыўнае палагоджаньне пытаньня беларускіх радыяперадачаў празь Гішпанскае Нацыянальнае Радыё. Апрача таго, сябром Беларускай рэдакцыі жадаем посьпехаў і вытрываласьці ў іхнай цяжкой, ахвярнай, але вельмі карыснай працы. Памажы, Вам, Божа!**

Палітычнае значэньне новага заканадаўства СССР

Афіцыяльна праклямаваны ў тэзісах дакладу Хрушчова да XXI зьезду КПСС пераход СССР да «практычнага збудаваньня камунізму» знаходзіць сваё адлюстраваньне ўва ўсіх галінах палітычнага жыцьця СССР. Новы этап разьвіцьця СССР, г. зн. гэтак званае «разгорнутае будаўніцтва камуністычнага грамадзтва» закрануў таксама й існуючае ў СССР крымінальнае заканадаўства. 25-га сьнежня 1958 г. сэсія Вярхоўнага Савету СССР зацьвердзіла рад законаў, якія, паводля савецкае вэрсіі ў далейшым «... прызначаны адыйграць важную ролю ў замацаваньню сацыялістычнай законнасьці і правапарадку...» («Известия», 26. 12. 1958).

Матывуючы свае пастановы тым, што «новы этап» і «новыя заданьні разьвіцьця» «... патрабуюць ад усіх савецкіх людзей высокай арганізаванасьці і дысцыпліны, срогага прытрымоўваньня законаў і нормаў паводзінаў», і што дзейныя да гэтага часу асноўныя прынцыпы крымінальнага заканадаўства, як і шматлікія іншыя крымінальныя законы, былі прынятыя больш за трыццаць гадоў таму і ўжо ўстарэлі, сэсія зацьвердзіла: 1) «Асновы крымінальнага заканадаўства СССР і саюзных рэспублік», II) «Закон аб крымінальнай адказнасьці за дзяржаўныя праступствы», III) «Закон аб крымінальнай адказнасьці за ваенныя праступствы», IV) «Асновы заканадаўства аб судовым ладзе СССР, саюзных і аўтаномных рэспублік», V) «Палажэньне аб ваенных трыбуналах», VI) «Асновы крымінальнага судаводзтва СССР і саюзных рэспулік».

Пакідаючы з боку аналізу новых законаў з гледзішча юрыдычнага, у гэтым артыкуле мы спынімся толькі на палітычным значэньні іх і некаторых прычынах, якія выклікалі іх.

Першае, што кідаецца ў вочы, гэта тое, што дадзенае мерапрыемства праводзіцца пад лёзунгам быццам-бы большае дэмакратызацыі правоў савецкіх грамадзян і, «...срогага захоўваньня правоў грамадзян, гарантаваных Савецкай Канстытуцыяй».

Як практычна выглядае гэтая дэмакратызацыя сьветчыць 1-ы артыкул новага закону «Аб крымінальнай адказнасьці за дзяржаўныя праступствы». Калі ў старым законе «уцёкі» за граніцу савецкага грамадзяніна караліся дзесяцьцю гадамі турмы або расстрэлам, дык у новым законе (арт. 1) гэта пашырана ўжо ня толькі на «ўцёкі», але й «**...адмова вярнуцца з-за граніцы** ў СССР... караецца пазбаўленьнем свабоды на тэрмін ад дзесяці да пятнаццаці год з канфіскацыяй маёмасьці або карай сьмерці з канфіскацыяй маёмасьці». (Падч. намі — Рэд.).

Пад гэтую катэгорыю «нарушальнікаў» савецкага закону падпадаюць як савецкія грамадзяне, што выехалі за граніцу афіцыяльна, з дазволам уладаў, ды якія пасьля не захацелі вярнуцца ў СССР, гэтак і ўсе савецкія грамадзяне, якія ў часе і пасьля другое сусьветнае вайны апынуліся за межамі савецкае дзяржавы.

Вышэйпрыведзены прыклад ня можа быць доказам афіцыяльна рэклямаванай дэмакратызацыі савецкага заканадаўства.

Ня можа быць таксама мовы аб «срогім захаваньні правоў грамадзян» і аб раўнапраўнасьці грамадзян перад судом, калі артыкул 37-ы «Асноваў крымінальнага заканадаўства СССР і саюзных рэспублік» кажа, што «суд **улічваючы** выняткавыя абставіны **і асобу** віноўнага...» (падч. намі — Рэд.), можа абвінавачанаму назначыць кару «ниже низшего предела», можа дапусьціць «зьмягчэньне пакараньня». Да вынятковых абставінаў таго-ж савецкага закону належаць: дабраахвотнае пакрыцьцё спрычыненае страты ці адхіленьне зробленае шкоды; праступства зробленае ў выніку зьбежнасьці цяжкіх асабістых або сямейных абставінаў, чыста сардэчнае пакаяньне і г. д. Аднак, «асоба» віноўнага, што акрэсьлівае розныя меры пакараньня за адно і тое саме праступства, як гэта прадугледжваецца ў новым законе, гаворыць аб няроўнасьці савецкіх грамадзян і тым самым пярэчыць дэмакрацыі.

Ня можа быць мовы аб дэмакратызацыі савецкага заканадаўства яшчэ й таму, што за палітычнай тайнай паліцыяй (ворганы дзяржаўнае бясьпекі) захаваныя папярэднія неабмежаваныя правы вядзеньня сьледзтва, дазнаньня, вобыскаў і арыштаў. Замацаваньне за савецкай палітычнай паліцыяй гэтых правоў, як паказвае ўся гісторыя савецкае рэчаіснасьці, зьвязанае з тэрорам над жыхарствам і самавольствам ворганаў дзяржаўнае бясьпекі. Ніякіх гарантыяў недапушчэньня ў будучыні тэрору, новае савецкае заканадаўства не дае. **Наадварот, у пэрспэктыве назначаецца яшчэ большае пагоршаньне нутранога рэжыму ў савецкіх мясцох зьняволеньня.** Аб гэтым даволі шырока гаворыць выступ на сэсіі дэпутата Б. І. Самсонава: »...Мяне крыху зьдзіўляе той парадак, які ўстаноўлены ў мясцох зьняволеньня... Шматлікія тыя, што адбылі пакараньне, нядрэнна адзываюцца аб мясцох зьняволеньня... Проста заяўляюць, што яны вельмі задаволеныя жыцьцём у калёніях... Ці не зашмат добрае жыцьцё створана ў мясцох зьняволеньня для тых, хто парушае законы?.. Ці не належала-б устанавіць у папраўча-рабочых калёніях больш срогі рэжым, узгадоўваць зьняволеных у ўмовах больш цяжкае працы... Пракуроры, якія наглядаюць за папраўча-рабочымі ўстановамі, забавязаны больш срога ажыцьцяўляць нагляд за тым, каб адміністрацыя гэтых установаў ня ставіла пытаньня аб датэрміновым вызваленьні зьняволеных...» («Известия», 26. 12. 1958).

Бязумоўна, «рай» у савецкіх лягерох, размаляваны Самсонавам, ня мае нічога супольнага з запраўднасьцяй. Умовы жыцьця й працы на савецкай катарзе вядомыя сяньня ня толькі савецкім грамадзянам, але й усяму сьвету. Бясумлеўным зьяўляецца й тое, што патрабаваньні Самсонава ўстанаўленьня яшчэ больш срогага рэжыму — гэта не асабістае патрабаваньне дэпутата Вярхоўнага Савету, а патрабаваньне партыйна-савецкага кіраўніцтва, уложанае ў ягоныя вусны.

Хаця савецкая прапаганда падняла вялікую шуміху навокал прыняцьця новых законаў, робячы асаблівы націск на масавае абмеркаваньне іх праектаў, уношаньне дадаткаў, зьменаў і паправак, зробленых быццам-бы работнікамі, калгасьнікамі й службоўцамі, — на сэсіі выясьнілася, што «... да канчатковага разгляду праекту чамусьці ня былі прыцягнутыя старшыні камісіяў заканадаўчых прапановаў вярхоўных саветаў саюзных рэспублік» («Известия», 26. 12. 1958).

(Заканчэньне на 2-ой бачыне)

Няўжо-ж гэта не чарнасоценская рэакцыя?

18 лютага й 4 сакавіка 1958 году на гістарычным факультэце Маскоўскага ўнівэрсытэту адбыўся сэмінар, прысьвечаны пытаньню «змаганьня з буржуазнымі» канцэпцыямі ў насьвятленьні гісторыі мінулага стагодзьдзя й сучаснасьці народаў Каўказу. Дыскусія вялася каля дакладу-дырэктываў партыйнага парапагандыстага й палітычнага гісторыка С. Бушуева (памёр у жніўні 1958 году), які называўся: «Супраць буржуазнага й рэвізіяністычнага хвальшаваньня гісторыі народаў Каўказу». Пад «буржуазныя» й «рэвізіяністычныя» канцэпцыі й высновы тут падганяюцца як пагляды на гісторыю народаў Каўказу заходняэўрапэйскіх, амэрыканскіх, турэцкіх і эміграцкіх гісторыкаў ці палітыкаў, так і пагляды некаторых савецкіх гісторыкаў, якія, падчас «адлігі», адважыліся адыйсьці ад афіцыйнай савецкай схэматыкі. Да апошніх залічаюцца спробы перагледзець савецкія ўстаноўкі ў насьвятленьні гісторыі народаў Каўказу А. Пікмана, В. Гаджыева, Х. Рамазанава й Г. Даніялава.

Для лепшага зразуменьня разгляданае праблемы зробім маленькую экскурсію ў гісторыю савецкага каўказазнаўства, наагул у гісторыю савецкай гістарыяграфіі, што зьвязанэя з насьвятленьнем гісторыі нерасейскіх народаў.

Вось-жа, у 1920-я гады, калі ў СССР была яшчэ ў «модзе» прыстасоўніцкая формулка: «вялікадзяржаўніцкі расейскі шавінізм — галоўная небясьпека на дадзеным этапе», гісторыкі падбітых Масквой народаў маглі больш-менш свабодна заглядаць у гісторыю сваіх народаў ды насьвятляць яе аб'ектыўна ў сваіх працах. Гэта адносілася таксама й да гісторыкаў каўкаскіх народаў. У выніку гэтага зьяўляліся гістарычныя працы, у якіх засуджвалася каляніяльная палітыка Расеі адносна другіх народаў, а таксама паказвалася штосьці народна-асаблівае, патрыятычна-павучальнае, нацыянальна-каштоўнае ў гісторыі собскіх народаў. Тым больш у гісторыі каўкаскіх народаў, якія ня былі такімі «дзікунамі», як гэта Масква імкнулася даводзіць, але мелі за сабой тысячагодзьдзя гісторыі. З гэтай плыняй пагаджалася таксама савецка-расейская школа М. Пакроўскага, якая, прыкладам, вельмі срога засуджвала расейскую каляніяльную палітыку на Каўказе і ў Сярэдняй Азіі, прыраўноўваючы яе да праста каляніяльнага рабунку й забойства народаў. Паймення, ня гуляючы ў «вызвольніцкую расейскую місію» й «культуртрэгерства», гэтая гістарычная школа ўважала расейскі каляніялізм на Каўказе, як абсалютнае зло для каўказкіх народаў. Хто крыху азнаёмлены з мэтадамі царскай каляніяльнай палітыкі, інакш яе ня можна назваць.

Як ведама, у кірунку нацыянальнага самавызначэньня пачынала разьвівацца ў гэты час таксама й зусім маладая беларуская гістарыяграфія. Насуперак цьверджаньням расейскіх гісторыкаў, яна стала спасьцерагаць апрычонны Полацкі пэрыяд у гісторыі беларускага народу, а потым і Літоўскі пэрыяд. Беларусы, аказваецца, мелі сваю собскую гісторыю, свой собскі гістарычны працэс, сваю собскую дзяржаўнасьць і собскую высокую культуру, якая асабліва расквітнела ў Літоўскі пэрыяд іхняй гісторыі. Ці не на культуры Скарыны, Васіля Цяпінскага, Сымона Буднага, Льва Сапегі й Сымона Полацкага выкрышталізоўвалася культура расейскага народу? Ці гэта не палкі Літвіноў стагодзьдзямі ўтрымоўвалі маскоўскую экспансію на Захад. Гісторыя так склалася (у выніку польскай экспансіі), што беларускі народ пасьля страціў сваю нацыянальную дзяржаву, а потым і гісторыю, трапіўшы ў маскоўскую няволю разам з той-жа Польшчай, якая так жадала пашырыць сваю ўладу, «ад мора да мора» таксама за кошт беларускіх і ўкраінскіх земляў.

У пачатку 1930-х гадоў, калі Савецкі Саюз, у запраўднасьці новая «чырвоная» Расейская імпэрыя, пачуўся на сіле, было абвешчана наважанае змаганьне супраць гэтак званага буржуазнага нацыяналізму ў нацыянальных гістраыяграфіях, а ў сярэдзіне гэтых-жа гадоў — змаганьне й супраць канцэпцыяў школы формулы «абсалютнага зла». Нацыянальная гістарыяграфія нерасейскіх народаў фактычна былі зьліквідаваныя зусім, як былі фізычна зьнішчаныя нацыянальныя гісторыкі. Формула «абсалютнага-ж зла» школы Пакроўскага была заменена новай формулай — формулай «найменшага зла». Гэта значыць, што цяпер расейскі каляніялізм павінен быў лічыцца меншым злом для падбітых Расеяй народаў, чымся, прыкладам, польскі, нямецкі, ангельскі ці турэцкі каляніялізм (расейкая думка чамусьці ўважае, што ўсе народы абавязкова павінны быць залежнымі ад другіх народаў). Каб палагодзіць гэтую супярэчнасьць, у савецкую гістарыяграфію трапляе цяпер зусім новая канцэпцыя — канцэпцыя, якая пачала сьцьвярджаць, што й сама Расея была «паўкалёніяй» чужаземнага капіталу й панаваньня- мы ўсе нешчасьлівыя нявольнікі! Але чамусьці адначасна ў савецкай гістарыяграфіі зьяўляюцца другія канцэпцыі пра ўсемагутную СССР-Русь, традыцыя якой цягнецца зь сівой Кіеўскай Русі, праз Маскоўшчыну й імпэрыю Раманавых. Ідуць пошукі культурнага, палітычнага й навет народнага адзінства народаў Расейскай імпэрыі, але ўзгадаваных чамусьці толькі на культуры й традыцыях расейскага народу...

Пералом 1940-50 гадоў сягнуў шмат далей. Захоп Сярэдняй Эўропы, асабліва ўсяго славянскага сьвету, прыносіць канчатковае забурэньне мазгоў. Нараджаецца эпоха савецка-расейскага патрыятызму й гордасьці ў гістарыяграфіі. Яна ня толькі змывае формулу «найменшага зла», заменьваючы яе новай формулай «абсалютнага дабра», г. зн. угаворваньнем, што расейскі імпэрыялізм з каляніялізмам зьяўляюцца абсалютным дабром для падбітых народаў, але імкнецца таксама сьцерці зь зямлі прызнакі гістарычна-нацыянальнай апрычонасьці іншых нерасейскіх народаў. Пайменна, гэтая новая рэакцыйная тэндэнцыя савецкай гістарыяграфіі імкнецца збэсьціць і зьмяшаць з гразёй ня толькі гісторыю й нацыянальныя традыцыі нерасейскіх народаў, але наагул паз-

(Заканчэньне на 3-яй бачыне)

Палітычнае значэньне новага заканадаўства СССР

(Заканчэньне зь 1-ай бачыны)

Не абыйшлося ў новым законе «аб крымінальнай адказнасьці за дзяржаўныя праступствы» і бяз чыста прапаганднага трыку, разьлічанага, у першую чаргу на эфэкт у заходнім сьвеце. Артыкул 8-мы гэтага закону прадугледжвае пазбаўленьне свабоды на тэрмін ад трох да васьмі год за прапаганду вайны, у якой-бы форме яна не вялася.

Можна з упэўнасьцяй сказаць, што на аснове гэтага артыкулу ў СССР ніхто не будзе пакараны. Ня будзе прыцягнутае да адказнасьці й самое кіраўніцтва ЦП КПСС, якое на практыцы ня толькі вядзе прапаганду войнаў, але й апраўдвае іх сваёй тэорыяй г. зв. «справядлівых войнаў». А «справядлівым войнамі», паводля кіраўніцтва ЦК КПСС, зьяўляюцца «... перадусім войны пралетарыяту супраць буржуазіі... таму, што яны разбураюць старыя шкодныя й рэакцыйныя ўстановы; нясуць прыгнечанаму чалавецтву вызваленьне ад капіталістычнага нявольніцтва. Вытычныя ленінізму аб справядлівых і несправядлівых войнах зьяўляюцца тэарэтычнай асновай для правільнай пастаноўкі камуністычнымі партыямі пытаньня аб абароне бацькаўшчыны» (БСЭ, выд.II-ое, том 8, б. 573).

Новыя законы, прынятыя сэсіяй Вярхоўнага Савету ня могуць даць покуль-што поўнага вобразу ўжываньня на практыцы савецкага заканадаўства да таго часу пакуль Вярхоўны Савет СССР не апублікуе пераліку скасаваных цяпер дзеючых законаў. Гаворачы аб практычным значэньні новага заканадаўства, можна сумлявацца ў тым, што яно ўнясе ў жыцьцё справядлівасьць і законасьць: савецкая рэчаінасьць заўсёды была далёкай ад бальшавіцкіх лёзунгаў аб дэмакрацыі.

Такім чынам, сяньня можна гаварыць толькі аб палітычным значэньні новых законаў. Гэтае значэньне заключаецца з аднаго боку ў стварэньні прапагандовага ўраженьня, што пераход да «практычнага пабудуваньня камунізму» непарыўна зьвязаны з палепшаньнем правапарадку ў краіне й наданьнем больш шырокіх правоў грамадзянам, а з другога боку — у ўзмацненьні палітычнага й фізычнага тэрору.

„Ці яшчэ існуе адзіная камуністычная ідэялёгія?“

Пад такім загалоўкам зьявіўся артыкул Вольфганга Леонгарда ў гамбурскай газэце «Die Zeit».

Вольфганг Леонгард быў маладым нямецкім камсамольцам, калі разам із сваёй маткай — ведамай камуністкай Сузаннай Леонгард — яму давялося эміграваць ў часы нацыстоўскага рэжыму ў Савецкі Саюз. Тут, у вадмысловых школах ён прайшоў падрыхтоўку для падрыўной дзейнасьці заграніцай. Вольфганг Леонгард і ягоная маці расчараваліся ў савецкай сыстэме. Пасьля вайны ім удалося выехаць з СССР у Заходнюю Нямеччыну. Тут яны апублікавалі некалькі кнігаў аб сваім жыцьці й дзейнасьці ў Савецкім Саюзе. Кнігі Сузанны і Вольфганга Леонгарда перакладзеныя ў розныя мовы й карыстаюцца на Захадзе вялікай папулярнасьцяй. Ніжэй зьмяшчаем вытрымкі з прыгаданага артыкулу.

«Яшчэ ня так даўно было звычаем глядзець на вялізарны комплекс камуністычнага блёку, як на нешта цэлае. Гэта было зусім зразумелым: ува ўсіх пытаньнях вонкавай палітыкі краіны гэтага блёку заўсёды займалі зусім аднолькавую пазыцыю. І ўва ўнутраных пытаньнях паміж імі было вялікае падабенства. Але найважнейшым было імкненьне ўсходня-эўрапэйскіх краінаў усё больш наблізіцца да Савецкага Саюзу. Армія, структура партыі, экаміка, навучаньне, — усё йшло паводля савецкага ўзору.»

«Гэтае эканамічнае, ваеннае, палітычнае й культурнае падраўноўваньне знайшло сваё адлюстраваньне і ў адзінай ідэялёгіі камуністычнага блёку. Ня гледзячы на ўсе розьніцы ў традыцыях, эканамічных, палітычных і культурных асаблівасьцях гэтых краінаў — напрыклад, паміж савецкай зонай Нямеччыны й Альбаніяй, паміж Чэхаславаччынай і Манголіяй, Польшчай і Кітаем — ня гледзячы на ўсё гэта — падрыхтоўка партыйных кадраў ува ўсіх гэтых краінах была зусім аднолькавай. Тыя самыя ідэялягічныя матар'ялы забавязвалі сяброў партыі й работнікаў дзяржаўнага апарату ад Прагі да Пэкіну. Падрыхтоўка кадраў праводзілася паводля тых самых падручнікаў, якія суправаджаліся тымі самымі камэнтарамі, а «Кароткі курс гісторыі партыі» ўважаўся непамыльным аўтарытэтным дакумантам ува ўсіх ідэялягічных пытаньнях».

Аўтар артык. ў гамбурскім тыднёвіку «Die Zeit» уважае, што гэтая еднасьць упяршыню была парушаная канфліктам паміж Сталінам і Цітам ў 1948-ым годзе. У выніку гэтага канфлікту, Югаславія сталася незалежнай і ў палітычным і эканамічным дачыненьні. Хутка пасьля гэтага югаслаўскія камуністычныя кіраўнікі пачалі распрацоўваць свае ідэялягічныя тэзісы: галоўным зь іх былі тэзісы аб незалежнасьці асобных камуністычных партыяў, іхным супрацоўніцтве на «роўных асновах» бяз дыктату «непамыльнага» цэнтру, і аб уласным шляху да сацыялізму. Югаслаўскія камуністыя заснавалі дэцэнтралізаванае кіраўніцтва прамысловасьцяй пры ўдзеле работніцкіх Радаў, а ў 1953-ім годзе дазволілі сялянам выходзіць з калгасаў і такім чынам адмовіліся ад сталінскага прынцыпу прымусовай калектывізацыі. Леонгард працягвае:

«Югаславія адмовілася таксама ад падзелу сьвету на сацыялістычны й імпэрыялістычны лягер, аб чым цьвердзіла савецкае кіраўніцтва. Югаславы цьвердзяць, што пераход да сацыялізму не абумоўліваецца геаграфічнымі межамі й што зьмены, якія адбываюцца ў некамуністычных краінах, настолькі вялікія, што цяпер ужо нельга карыстацца паняцьцямі імпэрыялізму й капіталізму. Хутка разнагалосьсі перайшлі і ў галіну ідэялёгіі. Для Югаслаўскіх камуністых савецкія падручнікі дыялектычнага матэрыялізму й палітычнай эканоміі ня былі больш абавязкавымі. Яны распрацавалі свае ўласныя падручнікі. Мала таго, у некаторых працах яны цьвердзілі, што ў Савецкім Саюзе створаны не сацыялізм, а сваеасаблівая форма дзяржаўнага капіталізму. Цяпер падрыхтоўваецца да выданьня кніга, у якой гаворыцца аб «структурных зьменах сучаснага капіталізму». У сакавіку 58-га году быў апублікаваны праект новай праграмы Саюзу Камуністых Югаславіі, а ў пачатку верасьня 58-га году пачаў выходзіць тэарэтычны часапіс «Сацыялізм» і толькі-што быў выдадзены «Дапаможнік да твораў Маркса, Энгельса і Леніна». У травені гэтага году павінен выйсьці «Збор працаў Ціта» ў 12-ці томах. Усе гэтыя выданьні даказваюць няспыннае імкненьне югаслаўскіх камуністых да незалежнасьці ў ідэялёгіі й да незалежнага тлумачэньня марксізму.»

Канчаючы першую частку свайго артыкулу, Леонгард цьвердзіць, што ідэя югаслаўскіх камуністых уплыла й на камуністых іншых краінаў. Паняцьці й настроі падобныя да іхных, назіраліся апошнімі гадамі ў Польшчы, Вугоршчыне, Савецкай зоне Нямеччыны й навет у самым Савецкім Саюзе. Пачатая ў сакавіку 58-га году ўва ўсім камуністычным блёку кампанія супраць рэвізіянізму, часткова спрыяла здушэньню гэтых імкненьняў ў бальшыні краінаў савецкага блёку. Аднак гэтыя імкненьні могуць у будучыні выявіцца з новай сілай.

Далей Леонгадр пераходзіць да аналізу ролі кітайскай камуністычнай партыі. Ён піша:

«У самы разгар кампаніі супраць рэвізіянізму, пачатай савецкімі кіраўнікамі, яны апынуліся перад новай небясьпекай: кітайскія камуністыя пачалі тлумачыць марксізм-ленінізм пасвойму. Прыгадваючы некаторыя паўзабытыя заўвагі, дадзеныя Марксам і Энгельсам у «Камуністычным Маніфэсьце», кітайскія камуністыя раптам загаварылі аб стварэньні народных камунаў у Кітаі, як аб пачатку «пераходу да камунізму» і гэтым паставілі пад пытаньне прэтэнсіі КПСС на ідэялягічнае кіраўніцтва ўсімі камуністычнымі партыямі. Кітайскія

(Заканчэньне на 4-ай бачыне)

Б. Помян

НІКЭ

(Заканчэньне з папярэдняга нумару)

«Столькі гадзін я глядзеў на экран, як баран на маляваныя вароты і, калі ўрэшце нешта заўважыў, ды выслаў перасьцярогу, выявілася што гэта ніякі самалёт, а толькі мэтэоры. Рэч зразумелая, што ўжо ўсе мае перасьцярогі адкліканыя, так што я мог іх і ня высылаць».

Джон ізноў уздыхнуў і пачаў піць каву.

*

Генэрал Ўоткінс зразумеў, што далей нельга схавацца ад сумнай праўды. 2+2+2=6. Паведамленьне аб самалёце, які з паўночна-ўсходняга кірунку пералятаў над лініяй Першай Перасьцярогі, плюс чырвоная плітка з надпісам Вашынгтон» на глёбусе, плюс спыненьнэ ўсякай лучнасьці ня толькі з Пэнтагонам, але і ўсім Вашынгтонам, раўняецца: Задзіночаныя Штаты заатакаваныя міжкантынэнтальнымі балістычнымі ракетамі. Генэралу быццам-бы мурашкі забегалі па пазваночніку.

Гэта значыцца гэта! Гэтая хвіліна, якое так баяліся, але якую прадбачалі, дзеля якое выдавалі більёны даляраў, каб яе сустрэць у поўнай абароннай гатовасьці — гэта хвіліна прыйшла! Генэрал мусіць дзеіць. Ён ня можа марнаваць ані сэкунды дарагога часу. У галаве бура думак. Ці ён мае дастаткова дадзеных да пастановы? Ці ён можа пачынаць...

Праз ягоную памяць, як маланкі, пралятаюць прыклады зь лекцыяў. Калі-б Блюхэр на шэсьць гадзін адлажыў атаку, Напалеон перамог-бы пад Ватэрлё. Калі-б генэрал Лі ня хістаўся паўдня, пакуль накіраваўся пад Гэтысбург — перамаглі-б канфэдэраты. Калі-б Гітлер заатакаваў Англію ў чэрвені 1940 году, ён выйграў-бы сусьветную вайну.

Хто можа яму загарантаваць, што наступныя міжкантынэнтальныя ракеты не зьмятуць ягоных ракетных становішчаў? Калі-б так сталася, Штаты адразу страцілі-б магчымасьць адплаты й абароны.

*

Ён мусіць дзеіць. Яшчэ ў ваеннай акадэмі, а пазней у розных школах і курсах яго вучылі, што найгоршая пастанова найлепшая, чымся камплетны недахоп пастановы.

Генэрал устаў. 2+2+2=6. Перасьцярога, плюс чырвонае сьвятло на глёбусе, плюс спыненьне спалучэньня, раўнаецца: атака на Злучаныя Штаты. Пастанова простая, прадбачаная інструкцыяй для дыжурнага гленэрала ў апэрацыйным пакоі Стратэгічных Сілаў Міжкантынэнтальных Балістычных Ракетаў.

Генэрал спакойна й наважана падыйшоў да тэледыктафону:

«Загадваю пачаць акцыю «Адплата». Гадзінай «Г» вызначаю...

Генэрал зірнуў на гадзіньнік, а пазьней, вярнуўшыся да стала, напісаў у службовай кніжцы:

«Загадаў пачаць акцыю «Адплата», назначаючы гадзіну 8.25».

Хвіліну глядзеў на напісаны сказ і падумаў: «Гэта гістарычная нататка». Чамусьці прыгадаў Пэрль Гарбор... І раптам зь якогась закутку ягоных мозгоў выпаўз гіранічны сумлеў: Калі, наагул, яшчэ будзе нейкая гісторыя...»

Здавалася, што адначасна зараўло тысяча гарматаў. Чырвоныя языкі полымя пакрылі ўсю балістычную пляцоўку, рассыпаючыся мільярдамі іскраў. Нікэ затраслася на сваёй канструкцыі й зь пякельным выцьцём пачала паднімацца ўгару. У меру, як павялічылася ейная хуткасьць, выцьцё пераходзіла ў сьвіст. Нікэ вырвалася з катапульты й пачала жыць.

Праз некалькі сэкундаў па дакладна аблічаным торы яна вырвалася на сотні міль над зямлёй. Цяпер ляцела з хуткасьцяй 17.000 міль на гадзіну. Увесь яе арганізм быў створаны да палёту, да паконваньня прастораў. Цудоўныя мазгі Нікэ дзеялі беспамылкова. Іх ня цікавілі непатрэбныя праблемы, як напрыклад, пашто Нікэ паслалі ў такое далёкае падарожжа за межы зямной атмасфэры, чаму яе паслалі ў гэты, а ня іншы кірунак. Важным і сутным для Нікэ было, трымаючы кірунак і хуткасьць, даляцець да вызначанага пункту ў вызначыным часе. Усе праблемы зводзіліся да трыманьня хуткасьці й курсу. Мазгі Нікэ беспамылкова рэагавалі на ўсякія атмасфэрычныя зьмены.

На 1657 сэкундзе лёту, згодна з вылічэньнямі, Нікэ паднялася на вышыню 840 міль над зямлёй. Гэта быў найвышэйшы пункт і ад гэтага пункту яна мела зьніжацца да зямлі. Згодна з плянам, Нікэ пастанавіла вяртацца на зямлю... Гладка й ціха парушыліся кіраўнічыя прылады й тор Нікэ пачаў паступова набліжацца да нявідочнай спавітай у ваце хмар зямлі. Пералёт меў трываць 2480 сэкундаў. Цяпер да мэты заставалася 823 сэкунды.

* * *

У гэтым часе ў Сан Францыско старшыня XI міжнароднай канфэрэнцыі ў справах атамнага разбраеньня даў голас дэлегату Вэнэцуэлі.

Сіньёр Эмільё Эскавар, прыстойны брунэт, элястычным крокам падняўся на трыбуну і, паправіўшы мікрафон, сказаў:

— Спадар Старшыня, шаноўныя госьці, калегі дэлегаты. На ўступе хачу выказаць вялікую радасьць, якую спадзяюся, мы ўсе адчуваем. Пасьля доўгіх дыскусіяў нам удалося ўрэшце пераламаць бар'еры разыходжаньняў і недаверу. Здаецца, увесь сьвет зразумеў, што ў атамнай вайне ня будзе ні пераможцаў, ні пераможаных, што адзіным вынікам такой вайны будзе камплетная згуба нашай цывілізацыі.

З радасьцяй вітаю надыходзячую эпоху поўнага атамнага раззбраеньня, абапёртага на ўзаемным даверы й пашане...

Пэўныя й безпамылковыя мазгі Нікэ сьцьвердзілі 2080 сэкунду лёту. Яшчэ заставалася 400 сэкундаў. Нікэ кантралюе хуткасьць і палажэньне. Яна сьцьвярджае, што адхілілася ад вызначанага курсу на 110 міль. Памылка невялікая й яшчэ ёсьць час яе паправіць. Нікэ аблічае папраўку, якая выносіць толькі 2^0. Мазговы цэнтр дае загад і ціха перасоўваюцца кірунковыя прылады й верацянаваты кшталт ракеты паслухмяна вяртаецца на вызначаны курс. Нікэ сьцьвярджае, што ляціць 2140 сэкунду, яшчэ застаецца 340. Хуткасьць і курс дакладна паводля пляну.

* * *

Жан Ляпуант, рэдактар дзёньніка «Soir de Paris» зірнуў на гадзіньнік: Так, ужо мае права, ужо яго не забавязвае дадзенае слова,

Няўжо-ж гэта не чарнасоценская рэакцыя?

(Заканчэньне з 2-ой бачыны)

бавіць іх собскай гісторыі. Усё нацыянальнае нерасейскіх народаў цяпер падганяецца пад рубрыку «рэакцыйна буржуазнага» й выкідаецца зь гісторыі таго ці іншаго народу. Пустое-ж места запаўняецца або ўяўным «заканамерствам» да «злучэньня прагрэсыўных плыняў і зрухаў», або проста гэтак званым «імкненьнем да злучэньня з духам і асьпірацыямі расейскага народу». Наступае яшчэ нячуванае хвальшаваньне гісторыі нерасейскіх народаў і такая-ж нячуваная ў гісторыі ідэялізацыя гісторыі расейскага народу. У «сацыялістычнай» савецкай гістарыяграфіі гісторыя й культура расейкага народу набіраюць якасьцяў «найпрагрэсыўнейшых і найкультурнейшых» у разрэзе сьветавой цывылізацыі й культуры, а тыя-ж «антынародныя» расейскія цары ўключна з ваяводамі й царкоўнікамі надзяляюцца якасьцямі волатаў людзкога прагрэсу, носьбітаў сьветавое цывілізацыі. А якжа, і яны, аказваецца, ужо паслугоўваліся «аб'ектыўнымі законамі» гісторыі, выводзячы ў сьвет згодна гэтых «законаў» магутную Расею.

Бязумоўна, што ў гэтай атмасфэры павінны былі быць засуджанымі нацыянальна-вызвольныя рухі каўкаскіх народаў, асабліва змаганьне народаў Паўночнага Каўказу начале з Шамілем, якое ўспыхнула супраць царызму ў палавіне мінулага стагодзьдзя. Яны былі выкінутыя зь гісторыі гэтых народаў, як «антынародныя й чужаземная агентура». У пытаньнях гісторыі беларускага народу расейская рэакцыя пайшла яшчэ далей. Пасадзіўшы беларускі народ на ласку «культуры» й «гістарычнага працэсу» расейскага народу, яна ў рэшцерэшт наагул зьліквідавала гісторыю гэтага народу, сьцьвярджаючы йяпер, што беларускі народ **першы раз у гісторыі атрымаў сваю нацыянальную дзяржаўнасьць** з рук расейскіх бальшавікоў — з рук Леніна й камуністычнай партыі! Які бязьмежны цынізм!

Але вось даходзіць да XX зьезду КПСС, і Хрушчоў пачынае ліць кракадзілавы зьлёзы, што ў савецкай гістарыяграфіі запанавала нацыянальная дыскрымінацыя. Сталін дапусьціў вялікую памылку, ідэялізуючы гісторыю расейскага народу й хвальшуючы гісторыю нерасейскіх народаў... Народы Каўказу й Сярэдняй Азіі атрымоўваюць спэцыяльн[illegible]нальную палёгку». Рэгабілі[illegible]ет Шаміль, гэты «турэцкі агент», з усім нацыянальна-вызвольным рухам Паўночных Каўкасцаў. Пачаліся таксама выцягвацца з колішніх савецкіх сьметнікаў і іншыя аспэкты гісторыі й культуры гэтых народаў. Недабіткі-ж цалкам высланых у Сібір паўночна-каўкаскіх народаў зноў вяртаюцца ў сваю бацькаўшчыну. Глядзеце, якая ў нас нацыянальная свабода! Ах, каб ня гэтыя смачныя кусочкі — Іран, Пакістан, Індыя, арабскія народы..., а ўжо так было блізкім выхаваньне з каўкаскіх і сярэдня-азіяцкіх народаў новага «савецкага» чалавека...

І вось зноў адмысловы сэмінар Маскоўскага ўнівэрсытэту, прысьвечаны змаганьню з «буржуазным хвальшаваньнем» гісторыі каўкаскіх народаў. Што-ж ён канстатуе? «Заходнія й турэцкія буржуазныя гісторыкі, — зазначае ў сваім дакладзе С. Бушуеў, — каўкаскія эмігранты-здраднікі й некаторыя савецкія гісторыкі-рэвізіяністыя, наняўшыся на службу манапалістычнага капіталу, сьведама хвальшуюць гісторыю каўкаскіх народаў».

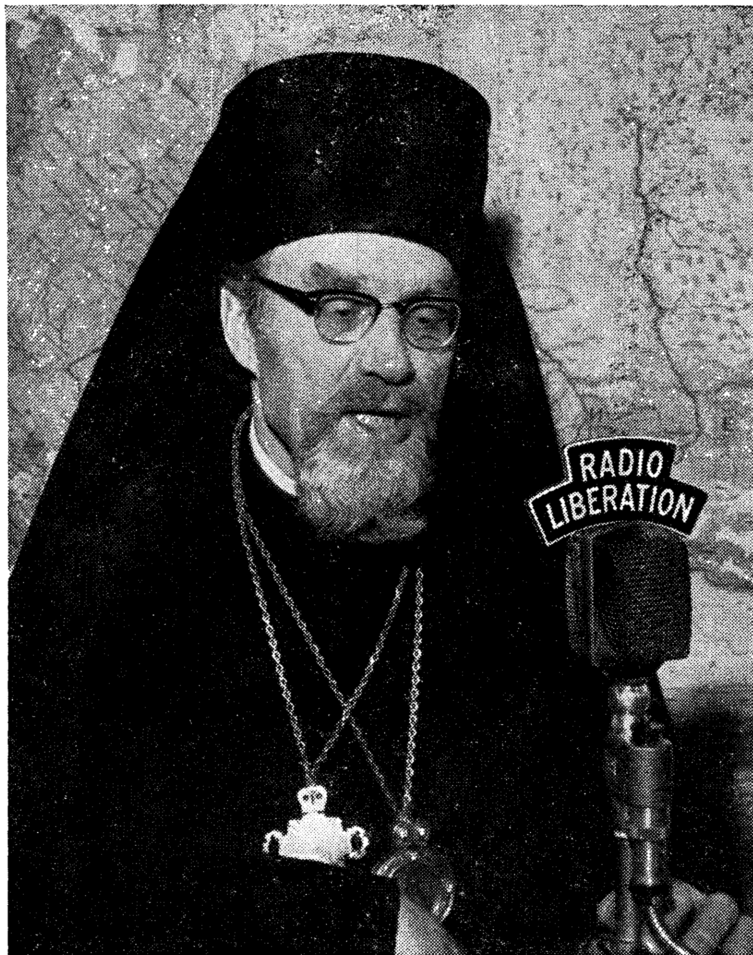
У чым-жа заключаецца гэты хвальш? А вось у чым: 1) сьведама збольшваюць адмоўныя бакі вонкавай палітыкі царскай Расеі, ідэялізуючы адначасна родавы й фэўдальны лад гэтых народаў у мінулым; 2) адкідаюць канцэпцыі савецкай гістарыяграфіі аб прагрэсыўным характары далучэньня Каўказу й Сярэдняй Азіі да Расеі й аб жыватворных уплывах расейскай культуры на разьвіцьцё культураў іншых народаў; 3) намагаюцца абыйсьці тую вялікую ролю, якую адыйгралі расейскі народ і ягоная культура ў гістарычным лёсе іншых народаў; 4) намагаюцца абыйсьці ролю расейскага пралетарыяту ў вызвольным змаганьні іншых народаў; 5) нападаюць на Івана Грознага й Пётру I, стараючыся гэтым самым паставіць пад сумлеў заканамерны рост расейскай цэнтралізаванай дзяржавы; 6) сьцьвярджаюць, што быццам-бы ў СССР вядзецца змаганьне з народным эпасам нерасейскіх народаў і гвалтам насаджваецца гэтым народам культура расейскага народу; 7) імкнуцца перагледзіць даўно вырашаныя савецкай гістарыяграфіяй пытаньні гісторыі нерасейскіх народаў; 8) ня бачаць, што каўкаскі мюрыдызм (рэлігійная плынь, пад якой праводзілася нацыянальна-вызвольнае змаганьне) быў «антынародным» і «рэакцыйным»; 9) ня бачаць, што прарасейская арыентацыя ў нацыянальна-вызвольным змаганьні каўкаскіх народаў была прагрэсыўным зьявішчам, а пратурэцкая — рэакцыйным. Заключэне-ж дакладу С. Бушуева, які, дарэчы, быў апрабаваны цэлым сэмінарам, гучэла наступна: «далейшая мабілізацыя масаў для пасьпяховага выкананьня заданьняў камуністычнага будаўніцтва ў нашай краіне немагчыма без узмоцненага выхаваньня працоўных СССР **у духу савецкага патрыятызму, пралетарскага інтэрнацыяналізму...»**

Як бачым «камуністычнай партыі» не падабаецца, калі, прыкладам, А. Пікман у 1956 годзе сьцьвярджаў у сваім артыкуле, што савецкая гістарыяграфія страшэнна падкрашвае гісторыю царскай каляніяльнай палітыкі на Каўказе, хвальшуючы ў сувязі з гэтым навет самога К. Маркса й Ф. Энгельса. Ёй не падабаецца таксама, калі Г. Даніялаў калісьці сьцьвердзіў у сваім дакладзе, прачытаным на канфэрэнцыі ў Махаікале, што народны рух каўкаскіх народаў мог-бы пайсьці па шляху заходняга дэмакратызму, калі-б гэтаму не памяшала расейская акупацыя Каўказу. Наагул ёй не падабаецца ўсё, што зьяўляецца не расейскім.

Аднак нас тут цікавіць тупая расейская гордасьць за сваіх цароў-забойцаў, якім быў, прыкладам, Іван Грозны, што зьнішчыў ня толькі соткі тысяч Беларусаў і Латышоў, але й самых Расейцаў, маючы сваю «апрычніну» ў крыві жыхарства цэлых раёнаў і гарадоў. Што-ж, у замен мы маем «заканамерна» ўзбуйненую Расею!.. Цікавіць таксама й тое самахвальства, што культура расейскага народу стаіць над культурамі ўсіх іншых народаў, жыватворна ўзьдзейнічаючы на культурнае разьвіцьце іншых народаў, ды што расейскі царызм ці пралетарыят выконваюць «гістарычную місію» вызваленьня іншых народаў. Бязумоўна, культура акупанта заўсёды будзе вышэй стаяць культуры падбітых народаў, асабліва, калі гэты акупант праводзіць сыстэматычнае вынішчэньне нацыянальных культурных здабыткаў падбітых народаў, гамуе культурнае разьвіцьцё гэтых народаў сыстэматычным вынішчэньнем кадраў нацыянальнай інтэлігенцыі. Каб гэта зразумець, тут ня трэба навет знаць і «дыямату». Калі йдзе пра «гістарычную місію» расейскага народу, дык яна, якога-б характару ня была, запраўды йснуе, насаджаная толькі штыкамі й танкамі. Характар-жа гэтай «місіі» — упорыстае змаганьне й сыстэматычнае зьнішчаньне ўсяго таго, што стаіць на перашкодзе расейскай экспансіі й ненажэрнаму імпэрыялізму.

Змаганьне з «буржуазным нацыяналізмам» для дабра «пралетарскага інтэрнацыяналізму»!.. Добры, але даволі зьежджаны й абмазолены канёк, які занадта-ж прасьвятляецца расейшчынай: Іван Грозны, Пятра I, «жыватворны ўплыў» культуры расейскага народу на культурнае разьвіцьцё іншых народаў, «гістарычная місія» расейскага народу ды **нарэшце гэтая** «слаўная й непераможная» Расея. Бо калі-ж ужо гаворыцца аб «пралетарскім інтэрнацыяналізьме», господа-товарыщи, дык пазбаўцеся-ж нарэшце гэтага комплексу «вышэйшасьці». Пазбаўцеся яго не «дыялектычна», але із зразуменьнем чалавека, а тады адпадзе таксама й небясьпека «буржуазнага нацыяналізму». Ён не такі ўжо злосны, але затое **вельмі й вельмі жывучы.**

П. Залужны

Яго Высокапрэасьвяшчэнства Ўладыка Васіль, Архіяпіскап Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы, перад мікрафонам Радыя Вызваленьне.

У сваім Калядным Пасланьні, перададзеным Беларускай Рэдакцыяй Радыя Вызваленьне на Бацькаўшчыну, Ўладыка Васіль, між іншага, сказаў:

«... Цешцеся і радуйцеся, і слаўце Раство Хрыстовае! Сваімі духовымі вачыма я бачу ўжо Цябе, мой любы і слаўны беларускі Народзе, вольным і непадданым у радасьці і дабрабыце, у гонары і славе Божай, бо Хрыстос, Бог і Спас наш, нарадзіўся! Нарадзіўся, каб Сьвятло Праўды і Свабоды Яго зазьзяла ўва ўсім сьвеце, каб кожны народ быў вольным, каб красавала і нашая любая Маці-Беларусь!»

ХРОНІКА БЕЛАРУСКАГА ЖЫЦЬЦЯ НА ЧУЖЫНЕ — ГЭТА ПАКАЗЬНІК НАШАЕ ГРАМАДЗКАЕ ЖЫЦЬЦЯЗДОЛЬНАСЬЦІ Й ДАКУМЭНТАВАНЬНЕ НАШАЕ ПРАЦЫ. ТАМУ НЕ ПАВІННА БЫЦЬ АНІВОДНАЕ ГРАМАДЗКАЕ ПАДЗЕІ, ЯКАЯ-Б НЯ БЫЛА АДЦЕМЛЕНА Ў БЕЛАРУСКАЙ ПРЭСЕ. ПІШЭЦЕ Ў «БАЦЬКАЎШЧЫНУ»!

Уладзімер Паўлаў

Ты, радзіма, мяне пагукай

Ты, Радзіма, мяне
Пагукай
У квяцісты, сьвяточны
Май,

Дзе-б ні быў
У якой далі,
Я вярнуся к сваёй
Зямлі.

Ты пакліч,
Як ударыць гром
І дарогі размые
Дажджом,

Ты пакліч,
Не забудзь мяне.
Ня прыйду, —
Прыпаўзу к табе.
Ды адну не пакіну,
Не!

Ты пакліч,
Ты вазьмі з сабой,
Калі выбухне раптам
Бой.

(Зь літаратурнае старонкі «Нівы» № 52 (148))

што да гэтага часу будзе трымаць у сакрэце. Белая, пульхная рука рэдактара націскае ўлучнік нутранога тэлефону:

— Безадкладна прышліце да мяне палітычнага рэдактара й тэхнічнага кіраўніка.

Калі яны зьявіліся, Ляпуант загадаў тэхнічнаму кіраўніку:

— Устрымайце друкаваньне нумару. Зьмяняем першую бачыну.

Тэхнічны кіраўнік адразу пераказаў загад у залю лінатыпаў. У міжчасе Ляпуант гаварыў палітычнаму рэдактару:

— Напішаце, калі ласка, безадкладна артыкул — у найбольш аптымістычным духу — аб хуткім памысным заканчэньні нарадаў XI міжнароднай канфэрэнцыі ў справе раззбраеньня. Эміліё Эсковар найлепш паінфармаваны ў гэтай справе, таму калі ён выказвае ўпэўненасьць, што пагадненьне будзе падпісанае, можам зусім спакойна зьмясьціць на першай бачыне артыкул пад буйным загалоўкам.

«Атамнае раззбраеньне — справа толькі некалькіх дзён».

* * *

Нікэ зь непаўстрыманай хуткасьцяй ляціць у кірунку зямлі. Ейны электронны мазговы цэнтр сьцьвярдзіў 2350 сэкунду лёту. Яшчэ застаецца 130 сэкундаў. Лічнікі сьцьвярджаюць, што хуткасьць і курс згодныя з плянамі. Нікэ зьбліжаецца да мяжы зямной атмасфэры. Калі-б пры цяперашняй хуткасьці, яна зьткнулася з атмасфэрай, зь Нікэ застаўся-б толькі вугаль. Тэрмаграфы перасылаюць да мазгавога цэнтру тэмпэратуру вонкавай паверхнасьці цела Нікэ: зь мінус 420^0 яна ўзрасла да плюс 280^0. Ня доўга думаючы, мазговы цэнтр Нікэ загадвае зьменшыць хуткасьць з 17.000 міль на 8.000.

* * *

Маршал савецкай арміі Лебедзеў адарваў вочы ад газэты й злосна глянуў на тэлефон, які званіў нецярпліва: «Заўсёды сушаць галаву нейкімі драбніцамі!» Бяручы трубку, буркнуў знуджаным голасам:

— Што там за бяда зноў?

Хвіліну слухаў уважна, але пазьней зрабіў кіслую міну й перапыніў:

— З такімі справамі да шэфа паветранай абароны, а не да мяне. Пэўна йзноў заблудзіў нейкі амэрыканскі самалёт. Далажыце Шапашнікаву, хай вышле свае самалёты, а яны навучаць Амэрыканца, як шанаваць нашы граніцы. Дзякую.

* * *

Яшчэ 40 сэкундаў лёту. Электронныя мазгі Нікэ параўноўваюць радарнае адбіцьцё далягляду з адбіцьцём вызначанай ёй мэты. Папраўка 80 міль. Як на адлегласьць, якую праляцела Нікэ, памылка дробная, аднак ракета рэагуе адразу. Лічнікі аблічаюць курс і падаюць адпаведную зьмену. Амаль незаўважна парушаюцца стырны й Нікэ накіроўваецца на патрэбны курс.

* * *

Толькі 30 сэкундаў да мэты. На гэтым апошнім адрэзку трасы мазговы цэнтр ракеты пачынае вылучаць па чарзе непатрэбныя ўжо мэханізмы. Ужо ня ідэнтыфікуе свайго палажэньня. Гэта была-б дарэмная дзейнасьць, бо няма часу на папраўкі. Адхіленьне ня можа быць большае за 10 міль. У параўнаньні з засягам ракеты, гэта адлегласьць ня будзе мець уплыву на выніки. Вылучаецца апаратура, якая рэгулюе тэмпэратуру ракэты, пры зямлі розьніца тэмпэратуры хістаецца ад мінус 60^0 да плюс 120^0, што таксама ня ўплывае на выкананьне заданьня. Таксама вылучаецца мэханізм зыгзакаватага лёту, патрэбны ў выпадку, калі-б была высланая ракета, каб зьнішчыць Нікэ перад ейнай мэтай. У гэтым выпадку ня было патрэбы ўжываць гэты мэханізм, а цяпэр, калі застаецца толькі 30 сэкундаў, магчымасьць нападу ня йснуе.

* * *

Толькі 10 сэкундаў да мэты. Мазговы цэнтр Нікэ высылае першы й апошні радыёвы рапарт з свайго пералёту: Асягне мэту з адхіленьнем 8 міль. Гэта ня робіць розьніцы, бо г. зв. Рад'юс Ноль, у якім тэмпэратура каля 2000^0 мусіць зьнішчыць усякае жыцьцё, складае 25 міль. Апошняй дзейнасьцяй мазгавога цэнтру ёсьць адбясьпечаньне вадароднай бомбы і улучэньне прэцызыйнага апарату, які мерыць вышыню й які, спалучаны з дэтанатарам бомбы, мае выклікаць выбух, калі Нікэ будзе знаходзіцца 3000 футаў над мэтай.

* * *

Хрыпла заенчыў званок далекапісу. «Мушу прыгадаць, каб нарэшце зьмнілі, або ўрэгулявалі гэты праклятый званок», — падумаў маршал Лебедзеў, назіраючы, як з валкаў выпаўзае жаўтаватея йстужка паперы. Маршал чытае:

«Масква, Ленінград, Харкаў зьнішчаныя вадароднымі бомбамі. Таму, што лініі першай перасьцярогі ня сьцьвердзілі варожых самалётаў за выняткам аднаго над Каўказам, трэба прыпушчаць, што бомбы былі перавезеныя міжкантынэнтальнымі балістычнымі ракетамі. Загадваю безадкладна выканаць плян апэрацыі пад назовам «Красная Победа».

Маршал Лебедзеў мае ўражаньне, што ён правальваецца ў цемру й пустэчу, як тады ў Бэрліне, калі быў ранены на Альпэнштрасэ. Ляжаў на руінах разьбітага бункеру й так не хацеў уміраць. Так хацелася жыць, калі, прайшоўшы 5000 вёрст, дайшоў да сталіцы ворага, калі ягоныя жаўнеры пісалі на сьценах здабытага гораду радаснае: «Мы перамаглі!» Маршал прыгадвае, як тады ягоная думка, пераскочыла ўсё камуністычнае жыцьцё й камуністычнае ўзгадаваньне, вяртаючыся да дзіцячых гадоў.

Санітары, якія клалі яго на насілкі, мусілі моцна дзівіцца, што ён, генэрал і герой Савецкага Саюзу кладзе на грудзі патройны шырокі знак крыжа, а ягоныя зьбялелыя вусьны шэпчуць словы малітвы.

І цяпер, пад цяжарам страшэннай весткі, у ягоных мазгох пачалі дзеіць атавістычныя імпульсы. Ён — маршал Савецкага Саюзу, ён — гонар партыі — ізноў, як тады, у Бэрліне: атавістычным імпульсам тройчы шырака перахрысьціўся, а з вуснаў вырвалася малітва:

— Госпадзі, памілуй! Госпадзі, памілуй! Госпадзі, памілуй!...

Пасьля некалькі хвілін ён авалодаў сабой. Перамагла прывычка думаньня дакладнымі катэгорыямі, вайсковая рутына шуканьня дадзеных да прыняцьця пастаноў. Ён прыгадаў пастановы й інструкцыі ваеннай рады, якія пацьвердзіла толькі што атрыманая тэлеграма.

Маршал выцягнуў руку да тэлефону: «Загадваю безадкладна пачаць акцыю пад агульным кодам «Красная Пабеда».

І, адказваючы на нейчае пытаньне ў тэлефоне, дадаў:

— Да, это война.

З польськае мовы пераклаў **пс**

Зь беларускага жыцьця

КАЛЯДНАЯ ЯЛІНКА Ў МЭЛЬБУРНЕ (АЎСТРАЛІЯ)

У сыботу дня 27-га сьнежня 1958 году Беларускі Школьны Камітэт у Вікторыі зладзіў калядную ялінку для вучняў Беларускай Школы й беларускіх дзяцей. Урачыстасьць гэтая супала із заканчэньнем ужо чацьвёртага школьнага году.

Старшыня Школьнага Камітэту й настаўніца Беларускае Школы сп-ня Э. Яцкевіч, адчыняючы ўрачыстасьць, у сваёй прамове падзякавала беларускім настаўнікам сп. сп. А. Жураўлевічу й Сідлярэвічу, якія так ахвярна й цяжка працуюць. Так-жа з асаблівай увагай іншыя пастанавілі быць імі ў наступным годзе.

Сёлета, як і папярэднія гады, Беларуская Школа цешыла сэрцы й вочы сваіх бацькоў, грамадзтва й іншых беларускіх дзяцей сваім мастацкім выступам, які сёлета складаўся зь дзьвёх частак. У першай частцы школьны хор (у бальшыні апрануты ў нацыянальныя ўборы) з прыгожай каляднай зоркай, калядкай «Неба і Зямля» распачаў школьны выступ. Хор замянілі дэкляматары, а дэкляматараў хор. Найлепш выпала калядка «Дзын-Бам-Бом», словы А. Салаўя, на мэлёдыю папулярнай у англамоўным сьвеце «Джынгэл-Бэл». У ліку дэкляматараў былі: А. Сьлесарэвіч, Ю. Кадняк, С. Раманоўскі й М. Кадняк.

Школьны хор

была вынесена падзяка паэту Алесю Салаўю, які штогоду забясьпечвае Беларускую Школу новымі вершамі й песьнямі. Наступна выступіў дырэктар Беларускае Школы сп. Жураўлевіч, які зачытаў гадавыя вынікі вучняў.

Прыемна было быць і чуць, а асабліва бачыць хваляваньне дзяцей, якім выносілася гадавая ацэна іх працы. Вясёлымі й паважнымі былі выдатнікі, але й

У другой частцы была паказана калядная п'еса Д. Баяна «Падарунак», зьмест і прыгожыя сцэны якой перанесьлі прысутных на бацькаўшчыну Беларусь. У выкананьні п'есы бралі ўдзел: сп-ня Галя Сьлесарэвіч і школьныя дзеці — А. Яцкевіч, М. Кадняк, А. Сьлесарэвіч, Б. Жураўлевіч, Л. Чарэўка, С. і Н. Сахон і школьны хор.

Сёлета як і папярэдня, беларускіх школьнікаў і іншых беларускіх дзяцей не забыўся Дзед Мароз, а прыехаў да іх аж із самай Беларусі, дарыў падарункамі, цукеркамі й іншымі смачнымі рэчамі. На просьбу Школьнага Камітэту, Дзед Мароз уручыў настаўнікам Жураўлевічу й Сьлесарэвічу памяткавыя падарункі, а настаўніцы Э. Яцкевіч, на просьбу Жаночага Камітэту пры Беларускім Аб'еднаньні, уручыў зьмястоўны й прыгожы падарунак.

На заканчэньне ўрачыстасьці Школьны Камітэт наладзіў пачастунак для дзяцей; дзеткі-ж вельмі жвава ўвіхаліся ля марожанага й салодкіх напіткаў. А на самы канец адчынілася крыніца, у якую дзеці закідалі вудку й выцягвалі прыгожыя цацкі й школьныя прылады.

Зьмястоўнай прамовай дырэктар Жураўлевіч зачыніў урачыстасьць. Ад імя бацькоў прамаўляў сп. Сьлесарэвіч, які дзякаваў настаўнікам за іх вялікую працу ды заклікаў усіх да падтрымоўваньня Беларускай Школы.

За працу ў наладжаньні Ялінкі належыцца падзяка спадарыням Сьлесарэвіч і Раманоўскай, а таксама спадаром: Я. Сьлесарэвічу, А. Грушу, С. Розмыслу, Субачу (які шчыра ўзбагаціў дзіцячыя падарункі) й іншым.

Спары Божа ў працы Беларускай Школы!

Лявон Сьвецiч

ВЯЛІКАЕ СЬВЯТА ДЛЯ БЕЛАРУСАЎ ТАРОНТА

Вялікім сьвятам былі для Беларусаў Таронта сыбота й нядзеля 20 і 21 сьнежаня г. г. Шчэ колькі дзён перад гэтым, тут абляцела ўсіх парахвіян, і не парахвіян, вельмі радасная вестка, што БАП Царква імя Сьв. Кірылы Тураўскага ў Таронта чакае на візытацыю Украінскага Архіяпіскапа й Мітрапаліта на Паўночную й Паўднёвую Амэрыку, Яго Высокапрэасьвяшчэнства Высокапрэасьвяшчэньнейшага Ўладыкі Багдана.

У сыботу, а 10-ай гадз. раніцою, Уладыка Багдан у саслужэньні а. Пратаерэя Міхаіла, адправіў Сьв. Літургію, у часе якое сп. Юры Ягодськы (Украінец) быў высьвечаны ў дыяканы. У сваім казаньні ён пахваліў харыстых (кіраваў — сп. П. Слаўко) за прыгожае сьпяваньне. Вялікую пахвалу атрымаў а. Пр. Міхаіл за дакладнае выкананьне абрадаў падчас

Зь лева на права: а. Пратаерэй Міхаіл, Яго Высокапрэасьвяшчэнства Высокапрэасьвяшчэньнейшы Архіяпіскап і Мітрапаліт Украінскае Праваслаўнае Царквы Паўночнае й Паўднёвае Амэрыкі Уладыка Багдан (Ён прыналежыць беспасярэдня да юрысдыкцыі Канстантынопальскага Патрыярха) і рукапаложаны а. Георгі, разам з групаю парахвіян прыходу БАПЦ імя Сьв. Кірылы Тураўскага ў Таронта.

высьвячэньня. У нядзелю, ужо пры масавым удзеле вернікаў із падмацаваным хорам, Уладыка Багдан, у саслужэньні а. Пр. Міхаіла і дыякана Георгія, адслужылі Сьв. Літургію, пасьля якое дыякан Георгі быў рукапаложаны ў сьвятары, з санам ерэя. Уладыка сказаў вельмі прыгожае патрыятычнае казаньне, а таксама пераказаў усім вернікам багаслаўеньні Архіяпіскапа БАПЦ Уладыкі Васіля зь Ню Ёрку. У сваім першым казаньні а. Георгі падчыркнуў сваю цесную й неадлучную сувязь з прыходам Сьв. Кірылы Тураўскага ў будучыні, і што гэтыя радасныя дні навечна застануцца ў ягонай памяці, бо тут якраз было месца яго рукапалажэньня.

Па набажэнстве парахвіянкі запрасілі дастойных гасьцей і ўсіх вернікаў на традыцыйны абед-прыняцьце, які суправаджаўся шматлікімі прамовамі й пажаданьнямі. На абедзе прысутнічаў таксама прыяцель а. Георгія — др. Дзегцярэнко.

„Ці яшчэ існуе адзіная камуністычная ідэялёгія?“

(Заканчэньне з 2-ой бач.)

камуністыя прыгадалі адзінае выказваньне Маркса ў гэтым пытаньні й вярнуліліся таксама да тэорыі «пэрманентнай рэвалюцыі», высьмеянай у Савецкім Саюзе».

Леонгард зазначае, што ў ліпені 1958 году кітайскія камуністыя пачалі выдаваць свой тэаратычны часапіс «Гуанці», гэта значыць «Чырвоны сьцяг», ад лістапада пачаў выходзіць і другі ідэялягічны часапіс. У гэтых часапісах, як і ў выданьнях партыйных камітэтаў розных правінцыяў Кітаю, друкуюцца не пераклады артыкулаў з савецкай прэсы, а ідэялягічныя тэзісы камуністычнага ператварэньня слаба разьвітых краінаў на кітайскі ўзор.

Рыхтуюцца да друку падручнікі «Гісторыі Кітаю» і «Палітычнай эканоміі», у якіх кітайская практыка пераходу да сацыялізму й камунізму прапануецца як прыклад іншым краінам. Усё гэта паказвае, што Пэкін хоча распрацаваць уласныя ідэялягічныя тэзісы. Леонгард працягвае:

«Гэтыя фактары — наяўнасьць рэфармісцкіх плыняў сярод камуністычных партыяў і узьнікненьне новай кітайскай камуністычнай ідэялёгіі — тлумачаць узмоцненую дзейнасьць савецкага кіраўніцтва ў галіне ідэялёгіі.»

Цьвердзячы, што савецкае кіраўніцтва зрабіла ўсё магчымае, каб як мага хутчэй сыстэматызаваць ідэялягічныя тэзісы, Леонгард прыгадвае зьяўленьне новых тэарэтычных выданьняў, найважнейшымі зь якіх ён уважае «Пытаньні гісторыі КПСС», падручнік палітычнай эканоміі, а таксама новы падручнік «Асновы марксізму-ленінізму», які дае афіцыйнае тлумачэньне дыялектычнага й гістарычнага матэрыялізму. Ён піша:

«Цяпер дзяржаўнае выдавецтва, прыступіла да выпуску 70-ці выданьняў, у якіх паводля тэмаў павінны быць сабраныя адпаведныя цяперашняму курсу КПСС цытаты з працаў Маркса, Энгельса, Леніна і ў некаторых выпадках навет Сталіна, а таксама выказваньні Хрушчова. Гэта фактычна першая спроба сыстэматызаваць савецкія ідэялягічныя палажэньні. Тая пасьпешнасьць, зь якой рыхтуецца выпуск гэтых выданьняў, паказвае на імкненьне савецкага кіраўніцтва скончыць з усімі ідэялягічнымі праблемамі раней, чымся расколіны ў ідэалёгіі сусьветнага камунізму стануцца надта прыкметнымі».

Леонгард уважае, што гэтая спроба ня бузе мець посьпеху. Занадта вялікая розьніца паміж асобнымі камуністычнымі краінамі, іхнымі традыцыямі, занадта розныя шляхі, якімі камуністыя прыйшлі да ўлады ў гэтых краінах, каб ідэялягічныя разыходжаньні паміж партыямі можна было адкінуць выпусьціўшы зборнік цытатаў, як-бы добра яны ні былі падабраныя. Нельга зьнішчыць самастойнасьць югаслаўскіх камуністых, нельга гэтым спыніць імкненьні да самастойнасьці сярод краінаў Усходняй Эўропы й сярод камуністычных партыяў іншых краінаў.

Канчаючы свой артыкул, Вольфганг Леонгард піша:

«Ходу гісторыі спыніць нельга. Замест мінулага непагрэшнага савецкага цэнтру цяпер існуе тры камуністычныя цэнтры: першы зь іх — Белград, цэнтр камуністых-рэвізіяністых, якія імкнуцца адыйсьці ад камуністычнага дагматызму, прыстасаваць ідэі Маркса й Энгельса да праблемаў нашага часу ды йсьці сваім уласным, незалежным ад савецкага кіраўніцтва, шляхам; другі цэнтр — савецкае кіраўніцтва, якое да гэтага часу яшчэ застаецца наймагутнейшым з усіх і прабуе прыстасаваць да сучаснага індустрыяльнага грамадзтва перанятую ад Сталіна ідэялёгію, не паслабляючы аўтарытэту партыйнай герархіі. І нарэшце, цяпер яшчэ й трэці цэнтр — Пэкін. Кітайскія камуністыя зь нязвычайнай энэргіяй імкнуцца да таго, каб распрацаваць ідэялягічныя тэзісы для слаба разьвітых краінаў, якія забясьпечылі-б іхную хуткую індустрыялізацыю й камуністычнае ператварэньне.»

Леонгард выказнвае думку, што югаслаўскія камуністыя могуць уважаць найважнейшымі палітычнымі падзеямі 1958-га году апублікаваньне новай праграмы Саюзу Камуністых Югаславіі й падарожжа Ціта па нэўтральных краінах Азіі. Савецкае кіраўніцтва можа надаваць найбольшае значэньне свайму сямігадоваму пляну й школьнай рэформе. Кітайскія камуністыя ў сваю чаргу могуць уважаць за найважнейшае ў камуністычнай ідэялёгіі стварэньне народных камунаў і свой «скачок наперад».

«На самай-жа справе, — зазначае Леонгард, — найважнейшая падзея ў палітычным жыцьці — гэта зьяўленьне розных плыняў у сусьветным камунізме, якія адхіляюцца ад адзінай лініі, а іншымі славамі, пачатак развалу ранейшай адзінай камуністычнай ідэялёгіі».

«Р. В.»

ЛІТАРАТУРНА-ДЫСКУСІЙНЫ ВЕЧАР

У нядзелю ўвечары таго-ж самага дня сп. К. Акула пазнаёміў прысутных прыяцеляў мастацкага слова з урыўкамі свайго раману «Шляхам Змаганьня», які ён падрыхтоўвае да выданьня праз выдавецтва «Бацькаўшчына». Гэты раман мае намер адлюстраваць падзеі, зьвязаныя з ходам утварэньня й існаваньня беларускіх вайсковых адзінак у часе 2-е Сусьветнае вайны, і абяцае быць цікавым, і, разам з тым, ёсьць першай спробаю шырэйшага адлюстраваньня падзеяў недалёкага мінулага. Вечар закончыўся запытаньнямі й карыснымі парадамі для аўтара.

У КЛІЎЛЕНДЗЕ

25-га сьнежня 1958 г. беларускую калёнію ў Кліўлендзе наведаў а. Ул. Тарасевіч. У сьвятліцы Беларускага Дому а 5-ай гадзіне папаўдні а. Уладзімер зрабіў вельмі цікавы даклад з свайго падарожжа па Эгіпце, Ізраэлю, Ярданіі, Лібану й іншых краінах, паказваючы каляровы фільм із сьвятых месцаў, што вельмі цікава было аглядаць перад сьвятамі Каляд. Айцец доўга гутарыў з прысутнымі, навучаючы, каб ня чураліся беларускасьці ды перадавалі яе сваім дзецям, якія ня памятаюць сваёй Бацькаўшчыны, або нарадзіліся на эміграцыі. Кліўлендцам прыемна было пазнаёміцца з такім глыбока рэлігійным і моцна нацыянальным чалавекам. Шчасьці Вам Божа на службе Богу й Бацькаўшчыне.

☆

Сустрэчу Новага — 1959 — Году ў Кліўлендзе гэтым разам ладзілі супольнымі сіламі ЗБМ і БАЗА ў Кліўлендзе. Сустрэча была найбольш гучная за ўсе гады: была прыгожая заля і больш удзельнікаў, а таксама былі розныя неспадзеўкі. А 10-ай гадзіне заля пачала напаўняцца тутэйшымі й прыезднымі Беларусамі ды гасьцямі іншых нацыянальнасьцяў. Грала беларуская аркестра «Палесьсе» із сьпевамі да танцу Іры Каляды й Міхася Стрэчыня. Як было відаць, кіраўнік аркестры, Ул. Літвінка, пастараўся, каб аркестра была добра падрыхтаваная. Перад 12-ай гадзінай усе селі за супольны стол. Сп. С. Карніловіч прывітаў прысутных і папрасіў паднесьці чаркі за Новы Год, каб ён быў запраўды новым. Вясёлая бяседа працягвалася да 4-ай гадз. раніцы.

Ул. Д.

УВАГА! УВАГА!

Выйшла ўжо з друку новая кніга Выдавецтва «Бацькаўшчына»

Проф. Я. Станкевіча

Зь гісторыі Беларусі

Кніга зьмяшчае шэсьць наступных разьдзелаў аб мінуласьці нашае Бацькаўшчыны:

1. Беларускія гаспадары (вялікія князі), што не хацелі гаспадарстваваць у чужых;

2. Вялікі князь Алег Северскі;

3. Імсьціслаў Харобры і Імсьціслаў Удалы;

4. Вонкавая гісторыя беларускага права ў розных порах гісторыі Беларусі;

5. Беларускае нацыянальнае адраджэньне (1902—1915);

6. Гісторыя Беларусі і расейская чорная сотня.

Кніжка мае 112 бачынаў друку й каштуе: у Задзіночаных Гаспадарствах Амэрыкі й Канадзе — 95 цэнтаў; у Вялікабрытаніі, Аўстраліі й Новай Зэляндыі — раўнавартасьць 70 цэнтаў; у Эўропе — з выняткам Вялікабрытаніі — і Паўднёвай Амэрыцы — раўнавартасьць 60 цэнтаў.

Купляць і выпісваць можна або беспасярэдна з Выдавецтва «Бацькаўшчына» ў Мюнхэне або ад Прадстаўніцтваў «Бацькаўшчыны» ў розных краінах расьсяленьня Беларусаў.

За кніжку «Зь гісторыі Беларусі» трэба разьлічвацца зь ейным аўтарам Я. Станкевічам, пасылаючы яму грошы на адрыс Крывіцкага (Беларускага) Навуковага Таварыства, гэтак:

J. Stankevich, c/o Fr. Skoryna Society, 6 Vandervoort Place, Brooklyn 37, N.Y. U.S.A.

УВАГА, ПАДПІШЧЫКІ Ў ЗША

Падпішчыкі, якія атрымоўваюць, або якія жадаюць атрымоўваць газэту «Б-ну» лётніцкай поштай у 1959 г. павінны прыслаць гадавую падпіску ў суме 16 (шаснаццаць) дал. да дня 15-га студзеня 1959 г. на ніжэй паданы адрыс нашага прадстаўніка:

Mr. B. Danilovich
303. Howard Str.
New Brunswick, N. J. U. S. A.

ПОШУКІ

Ад часу заканчэньне вайны шукаю сваю сям'ю, якую бальшавікі вывезьлі ў Расею.

Каролька Мікалай, сын Язэпа, 73 гады, радз. у Міратычах Навагрудзкага павету, у 1941 г. вывезены зь Сенкевічаў Лунінецкага павету;

Лукашэвіч Уладзімер, сын Аляксандра, 63 гады, радз. у Запросі Лунінецкага павету;

Лукашэвіч (жонка) Кацярына, дачка Ўладзімера.

Былі вывезеныя бальшавікамі ў 1940 г. і знаходзіліся ў лягеры на станцыі Халмагорск Архангельскай вобласьці.

Усе весткі ласкава прашу слаць на наступны адрас:

Peter Borkowski
1326 Wellington Ave.
Chicago 13, Ill.
U. S. A.

✳

Алесь Юрыс шукае бацькоў Івана й Марыю, а таксама сёстраў Нюру й Марысю зь вёскі Вялікая Обрына спад Міра, пав. Стоўпцы.

Узнагарода 100 (сто) даляраў асобе, якая падасьць дакладныя весткі на ніжэй паданы адрыс:

Mr. A. Jurys
5434s. 50th Str.
Omaha 7, Nebr., U. S. A.

ДА ЎВАГІ НАШЫХ ПРАДСТАЎНІКОЎ, КАРЭСПАНДЭНТАЎ І ЎСІХ СУПРАЦОЎНІКАЎ І ЧЫТАЧОЎ

Ветліва просім усю афіцыяльную карэспандэнцыю, прызначаную для «Бацькаўшчыны», накіроўваць на ніжэй пададзены адрас газэты, а не на паасобных сяброў рэдкалегіі:

„Baćkaušćyna“,
(13b) München 19, Schliessfach 69.

На запытаньні некаторых чытачоў, паведамляем, што у вынятковых выпадках карэспандэнцыю можна высылаць таксама на паасобныя прозьвішчы не падаючы назову газэты, а толькі ейны адрас.

Рэдакцыя

ДА ЎВАГІ НАШЫХ ДАПІШЧЫКАЎ І КАРЭСПАНДЭНТАЎ

Каб палягчыць працу рэдактароў «Бацькаўшчыны» й не абцяжарваць іх лішняй тэхнічнай работай, ветліва просім нашых супрацоўнікаў і карэспандэнтаў прысылаць, у меру магчымасьці, матарыялы да дру[illegible]саныя на машынцы кірылічным шрыфтам на адным баку паперы й з шырокімі інтэрваламі між радкамі.

Рэдакцыя «Бацькаўшчыны»

НАШЫЯ ПРАДСТАЎНІЦТВЫ

АНГЕЛЬШЧЫНА:
Mr. Aleksander Laszuk, 97 Moore Park Rd., London, S. W. 6.

АРГЕНТЫНА:
Asociacion Bielorusa en la Argentina, Calle Coronel Sayos 2877, Valentin Alsina, p-cia Buenos Aires.

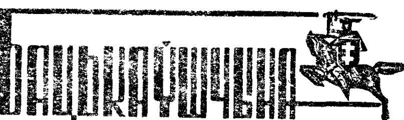
АЎСТРАЛІЯ:
Mr. A. Vasilenia, 39 Edwin St., Croydon, N. S. W.
Mr. A. Maroz, 109 Morrison Rd., Midland Junction, W. A.
Mr. M. Nikan, 14 Steel St., Spotswood—Melbourne, Vic.
Mr. W. Akavity, 80 Tapley Hill Rd., Royal Park, S. A.

БРАЗЫЛІЯ:
Mr. C. Cimafiejčyk, Prasa 76, Tiridentes, Curitiba — Parana.

ЗАДЗІНОЧАНЫЯ ШТАТЫ:
Mrs. L. Bielenis, 2042 W. St. Paul Ave., Chicago 47, Ill.
Mr. B. Danilovich, 303 Howard St., New Brunswick, N. J.
Mr. Ul. Duniec, 814 Brayton Ave., Cleveland 13, Ohio.

КАНАДА:
Mr. K. Akula, 57 Riverdale Ave., Toronto, Ont.

ФРАНЦЫЯ:
Mr. V. Mickievič, 47 Bd. de Bezons, Sartrouville (S. et O.).
Mr. W. Kasztelan, 33 rue Kleber, Mouvaux (Nord).

Беларускі тыднёвік палітыкі, культуры й грамадзкага жыцьця.

Выдавец: Уладзімер Бортнік

РЭДАГУЕ КАЛЕГІЯ

Артыкулы, падпісаныя прозьвішчам або ініцыяламі аўтара, не заўсёды выражаюць пагляды Рэдакцыі.